

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83278,Rose-Maksymilian.html>
2022-12-03, 14:34

Rose Maksymilian

ROSE Maksymilian (19 V 1883, Przemyśl – 30 XI 1937, Wilno), lekarz, neuroanatom i neuropatolog. Urodził się w ubogiej rodzinie żydowskiej, był synem Eliasza (Eliahu) i Lei z domu Israelowicz.

Kształcił się w gimnazjum w Przemyślu, a potem w gimnazjum Wadowicach, które ukończył w 1902. Następnie studiował medycynę na UJ w Krakowie. Zaprzyjaźnił się wówczas z Adamem Rydlem, bliskie koleżeństwo łączyło go również z Kornelem Michejdą i Stefanem Jaraczem. W 1908 R. został doktorem wszech nauk medycznych i ożenił się ze Stellą Schorstein, jedną z pierwszych pięciu kobiet absolwentek UJ. W tym samym roku uzyskał asystenturę w Katedrze i Klinice Neurologiczno-Psychiatrycznej UJ. W kolejnych latach odbył studia uzupełniające w zagranicznych klinikach w Niemczech i w Szwajcarii. W 1910–11 miał staże w berlińskich klinikach psychiatrycznych, m.in. u Th. Ziehena i H. Oppenheima. W 1911–12 pracował jako asystent w kantonalnym zakładzie dla umysłowo chorych w Rheinau k. Zurychu. W 1912–13 doksztalał się pod kierunkiem wybitnego badacza mózgu K. Brodmanna w Tybindze (w klinice Roberta Gauppa). Tam zainteresował się cytoarchitektoniką kory mózgowej, która stała się odtąd głównym kierunkiem jego poszukiwań badawczych. Jednocześnie od 1912 został zatrudniony w pracowni neuroanatomicznej Zakładu Anatomii Opisowej UJ, gdzie mógł korzystać z wiedzy i pomocy K. Kostaneckiego i Adama Bochenka, by kontynuować prace w zakresie cytologii neuronów kory mózgowej.

Podczas I wojny światowej R. służył jako lekarz w Legionach Polskich, a od 1915 kierował oddziałami neurologiczno-psychiatrycznym szpitali garnizonowych w Przemyślu i Krakowie (do 1921). W 1919 wrócił na UJ; prowadził też prywatną praktykę lekarską.

W 1925 R. objął stanowisko kierownika oddziału w Kaiser-Wilhelm Institut für Hirnforschung w Berlinie u prof. O. Vogta. Tu w 1926 uzyskał niemiecki doktorat z medycyny. Wówczas też zaproszono go do komitetu redakcyjnego prestiżowego czasopisma „Journal für Psychologie und Neurologie”, dedykowanego pracom zarówno z zakresu psychologii i neurologii, jak i neuroanatomii i neuropatologii.

W 1928 R. przebywał już w Warszawie, gdzie na podstawie rozprawy *O cytoarchitektonice przedmózdzia żółwia* uzyskał *veniam legendi* i został docentem neurologii UW. Był inicjatorem powstania i pierwszym dyrektorem Polskiego Inst. Badań Mózgu. W 1931 został profesorem nadzwyczajnym Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, a niebawem kierownikiem Katedry i Kliniki Psychiatrii (od 1933 – Kliniki Chorób Nerwowych i Umysłowych). W 1934 nastąpiło uzwyczajnienie profesury. Wraz z przyjazdem do Wilna R. przeniósł do tego miasta Polski Inst. Badań Mózgu. Był to wówczas trzeci, po wiedeńskim i berlińskim, ośrodek, w którym zajmowano się cytoarchitektoniką mózgu. W Kojranach pod Wilnem R. stworzył nowy zakład dla chorych umysłowo. Ani na chwilę nie przerywał badań naukowych, ani praktyki lekarskiej. Nie chciał również, mimo przemęczenia, ograniczyć swoich obowiązków dydaktycznych. Zmarł nagle, nie dokończywszy wykładu.

R. pełnił liczne funkcje w polskich i zagranicznych towarzystwach naukowych. Od 1929 był członkiem korespondentem PAU, a od 1933 członkiem zwyczajnym TNW. Pełnił również obowiązki kuratora Stow. Medyków Studentów Żydów USB. Odznaczono go Komandorią Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi. Całe lata należał do Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego.

R. był uczonym o bardzo rozległych zainteresowaniach badawczych. Większość jego prac dotyczyła neuroanatomii porównawczej oraz problemów związanych z cytoarchitektoniką kory mózgowej. Był autorem nowoczesnego podziału kory mózgowej w oparciu o kryteria filogenetyczne i morfologiczne. Dokonał głębokiej i wszechstronnej rewizji poglądów co do cytoarchitektoniki

kory hipokampa. Wyodrębnił w niej pięć pól, zróżnicowanych pod względem fizjologicznym i histologicznym. Badał, opisywał i różnicował zmiany patologiczne w cytoarchitektonice mózgu. Razem z Maxem Bielschowskym w 1927 R. opisał różnice zachodzące na poziomie biochemicznym w poszczególnych warstwach i polach korowych. Uczni opracowali też nową metodę wybiórczego barwienia V i VI warstwy kory mózgowej przy użyciu indofenolu.

R. stworzył znakomite atlasy cytoarchitektoniki mózgowia królika oraz myszy, a także jąder międzymózgowia królika. Wszystkie te prace stanowiły ważny krok w badaniach cytoarchitektonicznych mózgow ssaków. Rozgłos przyniosły mu opisy cytoarchitektoniki tzw. kory węchowej gadów, ptaków i ssaków, które odniósł do człowieka. Dokonał analizy cytoarchitektonicznej kory wyspy (odpowiedzialnej za części mowy), wykazując, że nie należy jej wiązać ani ze strukturą holocortex ani ze schizocortex. Wykazał, że podłożem wielu schorzeń układu nerwowego jest nieprawidłowy metabolizm warstw i pól korowych. Wykonał pionierskie badania eksperymentalne, podczas których starał się ustalić wpływ, jaki ma usunięcie poszczególnych pól architektonicznych kory mózgowej królika na inicjowanie zwyrodnień we wzgórzu wzrokowym.

R. był autorem wielu publikacji, m.in. rozdziałów dotyczących embriologii układu nerwowego, neuroanatomii oraz cyto- i mieloarchitektoniki w słynnym podręczniku neurologii – *Handbuch für Neurologie* (1936) pod redakcją O. Bumkego i E. Förstera. R. poszukiwał cech charakterystycznych i wyróżniających w cytoarchitektonice mózgow znanych osobistości, m.in. Stanisława Trzebińskiego i Józefa Piłsudskiego. Oryginalna praca *Mózg Józefa Piłsudskiego* (1938) ukazała się już po śmierci R. Nie zdążył ukończyć podręcznika anatomii porównawczej kory mózgowej ssaków, ptaków i gadów. Jako pierwszy w Polsce stosował terapię insulinową w leczeniu schizofrenii.

E. Herman: *Neurologi polscy*, Warszawa 1958, s. 390–407;
A. Opalski: *Maksymilian Rose*, „Rocznik TNW”, 1938–1945, t. XXXI–VIII; „Medycyna” 1939, t. XII, z. 2; „Warszawskie Czasopismo Lekarskie” 1938, t. X, J. Kulczycki, *Maksymilian Rose, neurolog, psychiatra i wybitny znawca cytoarchitektoniki kory mózgu*, „Neurologia i Neurochirurgia Polska” 2010; 44, s. 614-616.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)